

U.G. 3rd Semester Examination - 2020

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-6

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. यथेच्छं दशप्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदीयन्ताम् : 2×10=20
- i) काव्यशास्त्रस्य द्वे नामान्तरम् उल्लिख्यताम्।
- ii) काव्यशास्त्रस्य चत्वारः सम्प्रदायाः के सन्ति?
- iii) कथं दृश्यकाव्यं रूपकपदेन उच्यते?
- iv) गद्यकाव्यस्य भेदद्वयम् किमस्ति? उल्लिख्यताम्।
- v) “सद्यःपरनिर्वृतये”—इत्यस्य कोऽर्थः?
- vi) रससूत्रस्य प्रवक्ता कः? तस्य ग्रन्थस्य नाम लिख्यताम्।
- vii) “परार्थं स्वसमर्पणम्”—कस्याः लक्षणायाः लक्षणमिदम्? उदाहरणं दीयताम्।
- viii) ‘मालिनी’ छन्दसः लक्षणं लिख्यताम्।
- ix) ‘स्रग्धरा’ छन्दसः लक्षणं लिख्यताम्।

- x) लघुस्वरः कदा गुरुर्भवति?
- xi) कः गणः आदिगुरुः भवति? मध्यलघुश्च कः गणः?
- xii) उत्प्रेक्षालङ्कारे ‘सम्भावना’ शब्दस्य कोऽर्थः?
- xiii) “अतिशयोक्तिः” अलङ्कारस्य साहित्यदर्पणसम्मतं लक्षणं लिख्यताम्।
- xiv) “समासोक्तिः” अलङ्कारस्य साहित्यदर्पणसम्मतं लक्षणं लिख्यताम्।
- xv) रूपकालङ्कारः मुख्यतया कतिविधः? के च ते?

2. Answer any **four** of the following questions as directed: 5×4=20

- i) Define काव्यलक्षणम् after मम्मटः according to काव्यप्रकाशः।
- ii) Describe भुक्तिवादः of भट्टनायकः as depicted in the 3rd उल्लासः of काव्यप्रकाशः।
- iii) Write a brief note on origin and development of Sanskrit Poetics.
- iv) Define and illustrate the following metres (any **two**): 2½+2½
उपेन्द्रवज्रा, शिखरिणी, शालिनी, मन्दाक्रान्ता।
- v) Distinguish between the figures of speech:—
सन्देहः and भ्रान्तिमान्

OR

उत्प्रेक्षा and अतिशयोक्तिः

vi) Name and explain the figures of speech (any **one**):

a) आहवे जगदुद्दण्ड! राजमण्डलराहवे।

श्रीनृसिंहमहीपाल! स्वस्त्यस्तु तव वाहवे॥

b) असमाप्तजिगीषस्य स्त्रीचिन्ता का मनस्विनः।

अनाक्रम्य जगत्कृत्स्नं नो सन्ध्यां भजते रविः॥

3. Answer any **two** of the following questions selecting at least one from each group: $10 \times 2 = 20$

GROUP-A

यथेच्छं कयोश्चित् द्वयोः अलङ्कारयोः साहित्यदर्पणानुसारेण लक्षणोदाहरणपुरःसरं व्याख्या सरलसुरगिरा देवनागरीलिप्या च विधीयताम्। $5+5$

उपमा

अर्थान्तरन्यासः

व्यातिरेकः

तुल्ययोगिता

GROUP-B

i) Describe काव्यप्रयोजन according to the 1st उल्लासः of काव्यप्रकाशः। 10

ii) Define लक्षणा after मम्मटः. Name the six divisions of लक्षणा. Explain these six varieties with illustrations according to काव्यप्रकाशः। $2+8$

iii) “इति हेतुस्तदुद्भवे”—What is the Cause of Poetry (काव्यहेतुः) according to मम्मटः? Describe thoroughly. Justify the word ‘हेतुः’ in singular form in the definition of Poetry. $8+2$